

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN
Generaldirektoratet för utbildning och kultur

Yrkesinriktad utbildning
Språkpolitik

SPRÅKUNDERVISNING OCH SPRÅKINLÄRNING : **EUROPEISKA GEMENSKAPENS VERKSAMHET**

1 Inledning

Sedan flera decennier är Europeiska gemenskapen aktiv inom språkinlärning och har bidragit avsevärt till denna verksamhet.

Gemenskapen har investerat hundratals miljoner euro i praktiska insatser för att uppmuntra människor att lära sig främmande språk och för att ge dem bättre möjligheter till detta.

Eftersom gemenskapen är engagerad i så många olika aspekter av utbildning inom främmande språk är det ofta lätt att förlora dess inflytande ur sikte. Detta dokument har utarbetats för att i en enkel form ge

- en översikt över de praktiska insatser som har gjorts eller som fortfarande pågår,
- centrala fakta och siffror om de språkinsatser som gemenskapen bekostar, samt
- en sammanfattning av de viktigaste nyskapande åtgärderna inom undervisning i främmande språk som får bidrag från kommissionen.

Överallt finns det länkar till andra informationskällor.

2 Lingua-programmet

Den 28 juli 1989 inrättades Lingua-programmet. Syftet var att kvantitativt och kvalitativt förbättra språkundervisningen i Europeiska unionen. Programmet trädde i kraft den 1 januari 1990 och pågick fram till 1994. Lingua omfattade fem områden, nämligen

- samarbete mellan lärarutbildningsanstalter samt individuella stipendier för lärarstuderande,
- stöd till fortbildning för lärare,
- främjande av språkfärdigheter i arbetslivet och utarbetande av läromedel,
- gemensamma utbildningsprojekt inom språkinläring (inbegripet ungdomsutbyte),
- utarbetande av läromedel för språk som talas och lärs ut i mindre utsträckning.

Under åren 1990 - 1994 bidrog Lingua-programmet till att

- 19 000 lärare i främmande språk deltog i fortbildning utomlands,
- 83 000 ungdomar och deras lärare medverkade i gemensamma utbildningsprojekt med skolor i andra länder,
- 800 transnationella partnerskap inrättades för att främja utbildningen av lärare i främmande språk,
- 32 000 universitetsstuderande fick utbytesstipendier.

I och med att Sokrates-programmet för allmän utbildning inrättades den 14 mars 1995, och Leonardo da Vinci-programmet för yrkesutbildning den 6 december 1994 stärktes Lingua och integrerades i respektive program som en övergripande åtgärd.

3 Språk inom allmän utbildning - Sokrates-programmet

Första etappen av Sokrates-programmet för europeiskt samarbete inom allmänutbildning varade från 1995 till 1999. Andra etappen började år 2000 och kommer att pågå fram till och med 2006.

3.1 Språk under första etappen i Sokrates-programmet

Under första etappen i Sokrates-programmet fanns det fem Lingua-insatser:

- A: samarbetsprogram mellan utbildningsanstalter för språklärare
- B: stipendier till språklärare för fortbildning utomlands
- C: Lingua-språkassistentplatser för blivande språklärare
- D: utarbetande av läromedel och instrument för bedömning av språkfärdigheter
- E: gemensamma utbildningsprojekt för språkinläring för grupper av ungdomar i olika deltagande länder.

Dessutom fanns det en språklig dimension i andra insatser inom programmet, exempelvis Comenius (samarbete inom skolutbildning) och Erasmus (samarbete inom högre utbildning).

3.2 Språk under andra etappen i Sokrates-programmet

Under programmets andra etapp är främjandet av språkinläring ett centralt tema som genomsyrar hela programmet. Insatserna A, B, C och E från första etappen fortsätter och ingår nu i det nya området som gäller skolutbildning (**Comenius**ⁱⁱ). Områdena som gäller högre utbildning (**Erasmus**ⁱⁱⁱ) och vuxenutbildning samt andra utbildningsvägar (**Grundtvig**^{iv}) har även de en språklig aspekt.

Dessutom finns det i det nya **Lingua**^v ett mer strategiskt tillvägagångssätt genom åtgärder som är avsedda att främja och stödja den språkliga mångfalden i hela unionen, att bidra till högre kvalitet i språkundervisningen och främja tillgång till språkinläring under hela livet med möjligheter som är anpassade till var och ens behov.

I området ingår ny verksamhet för att göra

människor medvetna om språkinlärning, motivera medborgarna att lära sig språk, ge dem bättre möjligheter att lära sig språk och sprida information om de bästa metoderna inom språkundervisning.

Målspråken som verksamheten inriktas på är alljämt alla de elva officiella EU-språken samt luxemburgska och iriska. Även till norska och isländska, som är språken i de EES-länder som deltar i programmet, kan man få bidrag. Nyligen öppnades programmet för länderna i Central- och Östeuropa samt Cypern, och detta har medfört att även de officiella språken i Rumänien, Ungern, Tjeckien, Cypern, Polen, Slovakien, Lettland, Litauen, Estland, Bulgarien och Slovenien ingår i programmet.

Prioriteringen är även i fortsättningen de av gemenskapens språk **som används och lärs ut i mindre utsträckning.**

Medan strukturen i programmets andra etapp skiljer sig något från den föregående är det grundläggande **syftet** med språkverksamheten detsamma, nämligen

- att bidra till att skapa förutsättningar för en gynnsam utveckling av språkundervisning och språkinlärning, och
- att bidra till att uppmuntra Europas medborgare att ta vara på de möjligheter som finns för att lära sig EU:s språk som främmande språk, och använda dem.

3.3 *Samarbete mellan institutioner för utbildning av språklärare*^{vi}

Tack vare de europeiska samarbetsprogrammen utvecklar institutioner som ansvarar för utbildningen av språklärare närmare arbetskontakter med motparter runt om i Europa och tar fram praktiska kurser för lärare samt läromedel som bygger på de bästa erfarenheterna i hela Europa. De koncentrerar sig på grundläggande utbildning eller fortbildning för lärare i främmande språk, och syftar till att förbättra utbildningen för lärare i förskolan, primär- och sekundärskolan, inom yrkesutbildning eller vuxenutbildning. Samarbetet omfattar alla språk som ingår i Lingua.

Sedan 1991 har nästan 22 miljoner euro använts till samfinansiering av dessa projekt.

Bland exempel på verksamhet finns

- nya läromedel för nio målspråk avsedda för utbildning av assistenter i främmande språk och andra infödda talare som har till uppgift att ge språklektioner i skolan och saknar lärarutbildning,
- utbildningsmaterial för lärare för åldersgruppen 3-8 år, som man kan undervisa delvis på ett främmande språk i vissa ämnen,
- kurser om effektiv användning av ungdomsböcker i undervisningen i främmande språk,
- projekt där lärarna förvärvar färdigheter för att effektivt använda IT i språkundervisningen,
- moduler för att utbilda lärare att undervisa i andra ämnen (t.ex. geografi, naturkunskap, matematik) på ett främmande språk,
- utbildning i hantering av "differentierad undervisning" under språklektionerna (att undervisa grupper med blandade nivåer) .

Uppgifter om många projekt finns på adressen <http://europa.eu.int/comm/education/language/lang/teaching.html#links>

Fördelen med att delta i ett europeiskt samarbetsprogram går långt utöver framtagningen av nya utbildningsprodukter för lärare. Partnerorganisationerna får bland annat en större förståelse för metoder och synsätt inom utbildning av språklärare i andra deltagande länder, tillfälle att dela med sig av idéer och bästa lösningar över gränserna, och möjlighet att delta i ett gemensamt företag för att skapa ny kunskap och nya metoder.

3.4 *Stipendier till språklärare för fortbildning*^{vii}

Man kan få bidrag till kurser som varar mellan två och fyra veckor. Varje deltagande lärare får ett EU-stipendium som täcker resekostnader, uppehälle och kursavgifter. Genomsnittet för stipendierna ligger på cirka 1 100 euro.

Syftet med kurserna är att förbättra lärarnas pedagogiska och språkliga färdigheter, fastän vissa kurser, särskilt inom mindre använda språk koncentrerar sig endast på språkfärdigheterna.

- Mellan 1995 och 1999 användes sammanlagt 39 miljoner euro till stipendier till fortbildning för lärare.
- Man beräknar att 34 600 lärare från EU och Efta-/EES-länderna deltog under samma period i fortbildning utomlands.

Det finns många sökande till denna verksamhet. Ungefär två tredjedelar av de sökande får avslag på sin stipendiansökan. I de externa utvärderingsrapporterna betonas deltagarnas uppskattning av verksamheten, deras beslut att regelbundet fortsätta med denna typ av fortbildning och det mervärde som den tillför deras yrkesutveckling.

3.5 Assistentplatser för blivande språklärare ^{viii}

Assistentplaceringen är på mellan tre och åtta månader. Assistenterna får resan betald och erhåller ett bidrag varje månad till de nödvändiga utgifterna, som beräknas med ledning av levnadskostnaderna i värdlandet. Det sammanlagda bidraget per assistentplats ligger på cirka 4 000 euro.

Det finns betydande skillnader mellan Lingua-assistentplatser och assistentplaceringar inom ramen för bilaterala avtal mellan vissa länder. Lingua-assistenterna är blivande språklärare. De talar ofta språk som ännu inte lärs ut i den mottagande skolan. Därför tillför de skolan och lokalsamhället en språklig och kulturell resurs som ortinvånarna annars inte skulle få kontakt med. Därigenom finns det stora möjligheter att göra eleverna medvetna om en annan, ofta mindre känd, europeisk kultur och bidra till att bekämpa fördomar.

I utvärderingarna bekräftas att Lingua-assistentplaceringarna innebär stora fördelar för assistenterna och värdskolorna. Assistenterna förbättrar avsevärt både sina pedagogiska färdigheter och sin behärskning av det eller de språk som talas i värdlandet och blir på så sätt bättre rustade för sitt framtida yrke som språklärare. Även deras framtida elever kan få nytta av dessa färdigheter. Assistenterna som reser till länder där mindre använda språk talas är ofta motiverade att fortsätta med studierna i dessa språk när de kommer tillbaka, och de kan bidra till att sådana språk införs i skolorna.

Värdskolorna får möjlighet att ta med i sin undervisning en infödd talare som också är lärarstuderande, att lägga till ytterligare språk till

läroplanen eller att förbättra undervisningen i de språk som redan finns på schemat. Assistenterna deltar ofta i arbetet med andra europeiska projekt, som till exempel gäller elevutbyte inom gemensamma utbildningsprojekt. I många fall är de också verksamma inom projekt som omfattar skolans närmiljö.

Lingua-assistenterna beger sig till alla de länder som deltar i Sokrates. Drygt en tredjedel av assistenterna har varit placerade i länder där huvudspråket vanligtvis anses vara mindre använt (danska, nederländska, grekiska, portugisiska, finska, svenska, isländska eller norska) och har på så sätt kunnat skaffa sig eller förbättra kunskaper i dessa språk.

- Mellan 1995 och 1999 anslogs över 13,2 miljoner euro till denna insats.
- Under samma period hade drygt 2 800 framtida lärare i främmande språk varit placerade som Lingua-assistenterna.

Efterfrågan har ökat dramatiskt sedan insatsen inleddes och utgör sex gånger mer än antalet tillgängliga platser. Efterfrågan från värdskolorna har fördubblats.

3.6 Material för språkundervisning och språktester ^{ix}

Denna insats är avsedd att bidra till högre kvalitet i språkundervisningen och till främjande av språklig mångfald, genom att öka både antalet elever och antalet språk som man undervisar i och använder. Detta sker genom att man främjar framtagning och spridning av nytt material för språkundervisning och språkinläring och för bedömning av språkliga färdigheter.

Gemenskapen beviljar bidrag till samarbetsprojekt över gränserna för utarbetandet av läromedel som ännu inte finns på marknaden. I många fall är det på grund av läromedlens inriktning - språk som används och lärs ut i mindre utsträckning, en ny metod eller inriktning på särskilda behov - som det är svårt att producera dem i ett rent kommersiellt sammanhang. Med andra ord tillhandahålls genom denna Lingua-insats stöd till utvecklingen av metoder och läromedel på områden där marknaden inte erbjuder produkterna som behövs eller där resurserna sprids utanför de vanliga produktions- och distributionsvägarna.

Projektverksamheten omfattar utarbetandet av

nya undervisningsmetoder, material och kursplaner, anpassning av dem som redan finns till andra språk eller målgrupper, och utarbetande av bedömningsinstrument.

- Sedan 1990 har cirka 30 miljoner euro använts inom denna insats till framställningen av praktiskt material för språkinläring och språktester.

Några exempel på projekt:

- Läromedel för att göra barn mer medvetna om språklig mångfald och bidra till en positiv inställning till språkinläring samt utveckla deras färdigheter att hantera främmande språk.
- Ett multimediapaket för 12 språk där man förenar förvärv av språkkunskaper med förvärv av sociokulturella färdigheter.
- Lärarmaterial för att utveckla och bedöma elevernas muntliga färdigheter.
- Utarbetande av diagnostiska språktester för 14 språk som kommer att levereras via Internet.
- Material för undervisning i minst två romanska språk (i olika kombinationer) för elever i sekundärskolan (motsvarande högstadiet och gymnasiet)
- En kurs i läsning med autentiska texter på danska, nederländska och tyska.
- Multimedialäromedel på danska för döva elever.

Utförlig information om de produkter som hittills framställts finns i **Lingua-katalogen** på Europeiska kommissionens webbsida, generaldirektoratet för utbildning och kultur: http://europa.eu.int/comm/education/socrates/lingua/catalogue/home_en.htm.

3.7 Gemensamma utbildningsprojekt för språkinläring^x

Ungdomar i åldern från 14 år och uppåt tillbringar ett år med att tillsammans med kamrater i andra länder arbeta med projekt som rör deras utbildning. De beger sig utomlands för att arbeta tillsammans och vistas i varandras familjer. Detta är de gemensamma utbildningsprojekten.

Denna praktiska användning av främmande

språk hjälper eleverna att förbättra språkfärdigheterna och motivationen att lära sig språk, och därmed använder de sina språkfärdigheter med större självsäkerhet.

Språken som talas i partnerländerna är projektets målspråk. Om partnerspråket inte ingår i den deltagande skolans läroplan får eleverna en grundkurs i språket innan de reser utomlands. Boendet i familj utgör ännu en uppmuntran till att lära sig språket och något om kulturen i värdlandet.

Som för alla andra Lingua-insatser prioriteras projekt med partner som talar något av de EU-språk som används och lärs ut i mindre utsträckning. Därför får många elever i Europa tack vare denna verksamhet möjlighet att möta och uppleva språk som de i vanliga fall inte skulle läsa i skolan. Insatsen har med stor framgång främjat språklig mångfald, eftersom antalet projekt med ett mindre använt språk har ökat.

Denna insats "gör det möjligt, enligt tillfrågade lärare, att motivera nästan alla deltagare att lära sig språk. Mervärdet är desto större eftersom alla europeiska språk ingår och insatserna riktar sig även till yrkesinriktade linjer (som utgör drygt hälften av deltagarna)".

Deltagandet i ett gemensamt utbildningsprojekt har en positiv inverkan på eleverna. 98 % av de tillfrågade sade att de hade fått större lust att läsa språk. Enligt 75 % av de tillfrågade lärarna gjorde eleverna också framsteg i att förstå det talade språket och själva uttrycka sig i tal. Det verkar tydligt att rörlighet i ett enhetligt undervisningssammanhang bidrar till att förbättra elevernas prestationer och ger alltså bättre resultat i deras utbildning.

- Varje år deltar cirka 30 000 ungdomar i åldern 14 år och uppåt i dessa projekt.
- Sedan 1991 har drygt 250 000 elever rest till ett annat land i Europa tillsammans med sina lärare för att förbättra sina språkfärdigheter som ett led i dessa projekt.
- Drygt 60 miljoner euro investerades i denna verksamhet mellan 1995 och 1999.

3.8 Erasmus-området inom Sokrates-programmet

En avsevärd del av budgeten för Sokrates är avsedd att göra det möjligt för studenter att delta

i en utbildning vid ett universitet i ett annat deltagande land. I många fall behöver studenterna språklig förberedelse för att denna utbildning ska bli lyckad. Deras egna universitet kan, som en del av stödet till anordnandet av studentutbyte, erbjuda studenterna lämpliga språkkurser före avresan. Dessutom kan de mottagande universiteten ordna integrerade språkkurser för att ge ett större antal studenter, däribland dem som läser andra ämnen än språk, möjlighet att läsa språk, även andra språk som talas i de deltagande länderna.

Intensiva förberedande kurser i språk som startades 1996 gör det lättare för universitetsstuderande att delta i kurser vid utländska högskolor där undervisning sker på ett språk som används och lärs ut i mindre utsträckning.

► **Cirka 1 000 studenter deltar i denna verksamhet varje år.**

4 Språk i yrkesutbildning - programmet Leonardo da Vinci

Första etappen i Leonardo da Vinci-programmet för europeiskt samarbete inom yrkesutbildning varade mellan 1995 och 1999. Den andra etappen började år 2000 och pågår fram till 2006.

4.1 Språk i första etappen av programmet ^{xi}

Språk var en väsentlig del i det första Leonardo da Vinci-programmet för samarbete inom yrkesutbildning. I programmet främjades utvecklingen av yrkesinriktade språkfärdigheter genom gränsöverskridande pilotprojekt och utbytesprogram.

Flerspråkighet är ett centralt mål på detta område, eftersom kunskaper i flera språk innebär mer än bara individuell utveckling i ett Europa med fri rörlighet, särskilt för arbetstagare. Sådana språkkunskaper bidrar till en äkta känsla av europeiskt medborgarskap. De öppnar nya möjligheter till sysselsättning och yrkesrörlighet bortom hemlandets gränser.

Flerspråkighet uppmuntrar också unga människor till att bättre utnyttja den europeiska dimensionen i yrkesutbildning genom att antalet länder där de har sådana möjligheter blir fler.

Dessutom framgår det av många studier att en stor andel företag förlorar avsevärda marknadsandelar om de inte talar kundernas språk, särskilt om det rör sig om något av de mindre använda språken.

- **Under första etappen av Leonardo da Vinci var 174 pilotprojekt och 13 utbyten särskilt inriktade på främjande av yrkesinriktade språkfärdigheter.**
- **Dessa initiativ fick anslag på nästan 23,5 miljoner euro, vilket utgjorde nästan 5% av programmets budget.**

Dessa projekt hade som målgrupper yrkessektorer som hälso- och sjukvård eller miljö, eller yrkesgrupper som revisorer eller personaladministratörer.

Alla språk som man kunde få bidrag till inom Leonardo da Vinci-partnerskap förekom minst en gång. I partnerskapen förekom danska (26), grekiska (40), nederländska (28) och portugisiska

(33). Dessutom fanns det betydande intresse för svenska och finska. Engelska var målspråk i 147 partnerskap, tyska i 114 och franska i 93, därefter kom spanska (79) och italienska (57).

Många projekt gällde fler områden, vilket framgick av sådana projektnamn som "utbildning i handelsspråk" och "språkutbildning för små och medelstora företag", där man lade tyngdpunkten på färdigheter som kunde överföras till flera sektorer och personalkategorier.

En viktig aspekt var att projekten omfattade många fler sektorer än de sektorer där behovet av främmande språk är självklart, som internationella resor och turism. Detta gällde byggsektorn (utarbetande av interaktiva flerspråkiga seminarier på cd-rom), fiskeodling (språkmateriel för ledningspersonal och anställda) och papperstillverkning i Finland (utbildning av personalen i engelska).

Språkundervisning på arbetsplatsen måste vara flexibel, och man måste använda sig av en kombination av olika metoder och material. Flera olika metoder ingick, däribland språkbad och rollspel. Tyngdpunkten låg på att eleverna skulle "lära sig att lära", antingen med eller utan hjälp från läraren.

I många projekt utnyttjades möjligheter som informationstekniken tillhandahåller. Antalet projekt med programvara för språkinlärning var långt fler än de som använder traditionella tryckta produkter. Emellertid är de sistnämnda fortfarande mycket populära och används ofta för att komplettera programbaserade metoder. Det fanns projekt med användning av Internet, e-post och lokala nätverk med allt fler online-produkter.

För att bidra till att resultaten och de goda lösningarna skulle bli mer kända och användas i större utsträckning hölls flera internationella seminarier om språkinlärning med hjälp av IT, om språk- och kommunikationsfärdigheter och konkurrenskraft och om IT och språkutbildare.

4.2 Språk under programmets andra etapp^{xii}

Språkinsatserna står kvar och utvecklas i andra etappen av Leonardo da Vinci.

I insatserna som gäller **språkfärdigheter** främjas "språkfärdigheter, däribland i språk som används och lärs ut i mindre utsträckning, samt

förståelse av olika kulturer i samband med yrkesinriktad utbildning". Huvudsyftet är att uppmuntra till flerspråkig och flerkulturell kommunikation inom yrkesutbildning och yrkesmiljö. Inom projekten utformas läromedel, som testas och godkänns samt bedöms och sprids, vilket även gäller innovativa undervisningsmetoder som är anpassade till de särskilda behoven inom olika yrkesområden och sektorer i näringslivet.

Detta omfattar bedömningen av språkbehov, samt även innovativa pedagogiska lösningar som bygger på självstudier i språk och spridning av resultaten. Dessa åtgärder bidrar till att göra företagen, särskilt små och medelstora företag, medvetna om vikten av effektiv kommunikation på främmande språk i yrkesmiljön och att ge företagen de verktyg de behöver för att utarbeta en lämplig strategi för språkutbildning.

Följande typer av projekt kan få bidrag från gemenskapen:

- **Bedömning av språk/kommunikation** (diagnostiska tester för att bistå företag, offentliga myndigheter och industribranscher, fastställa deras kommunikationsbehov och planera nödvändiga språkkurser eller program för självstudier).
- **Material för inläring eller utbildning** (utbildningsprogram, system för att bedöma, godkänna eller erkänna språkfärdigheter; material och metoder för utbildning och inläring av språk och interkulturella färdigheter, material för utbildning av utbildare och lärare, språklig och kulturell förberedelse för rörlighet över gränserna).
- Projekt för **spridning** för att vidga tillämpningsområdet för resultaten från tidigare projekt, så att metoder eller verktyg kan föras över och anpassas till andra sektorer eller andra käll- eller målspråk.

5 Insatser till förmån för regionala språk och minoritetsspråk ^{xiii}

Respekt för språklig och kulturell mångfald är en av Europeiska unionens hörnstenar, som nu är befäst i artikel 22 i Europeiska stadgan om grundläggande rättigheter, där det står att "unionen respekterar kulturell, religiös och språklig mångfald."

På initiativ av Europaparlamentet, som har antagit en rad resolutioner i denna fråga, verkar Europeiska unionen för att värna om och främja Europas regionala språk och minoritetsspråk.

Denna verksamhet har två former:

- Bidrag till Europeiska byrån för mindre använda språk och till informationsnätverket Mercator.
- Fram till 2000, bidrag till projekt som gäller praktiska initiativ för att värna om och främja regionala språk och minoritetsspråk.

De språk som denna verksamhet omfattar är inhemska språk som av hävd talas av en del av befolkningen i EU:s medlemsstater eller EES-länderna. I definitionen ingår inte invandrarspråk, konstgjorda språk eller dialekter av ett officiellt språk i staten i fråga.

6. Nyskapande initiativ för att främja språkinlärning

Kommissionens stöd på detta område är en kombination av å ena sidan de gängse bidragen till projekt och till verksamhet av det slag som beskrivs i avsnitten ovan, och å den andra uppmuntran av strategisk utveckling och innovation på områden som kommissionen fäster särskild vikt vid. Kommissionen har finansierat, bland annat via Sokrates och Leonardo da Vinci, praktiska projekt som redan varit till nytta för språkstudier och språklärare. I detta avsnitt finns några exempel på nyare initiativ.

6.1 Vitboken "Lära och lära ut"

I vitboken från 1995 om allmän och yrkesinriktad utbildning med titeln **Lära och lära ut: på väg mot kunskapssamhället**, fastställde kommissionen som mål att alla EU-medborgare skulle behärska tre europeiska språk (sitt modersmål samt två andra EU-språk).

I många länder är det ganska vanligt att man kan använda upp till tre språk. I Europeiska unionen har sådana personer goda möjligheter att kunna dra fördelar av det europeiska medborgarskapet och den inre marknaden. De kan lättare resa till andra länder för studier, arbete eller av andra skäl. Deras språkliga färdigheter är intressanta för arbetsgivarna. Europeiska kommissionen vill att dessa fördelar kommer alla till godo.

I vitboken behandlades språkinlärning i alla åldrar, det vill säga livslångt lärande av språk. I vitboken föreslogs att man skulle uppmärksamma nya idéer och goda lösningar genom tilldelning av en "europeisk kvalitetsutmärkelse".

Vitboken har också haft samband med viktig utveckling på följande områden som har fått bidrag till projekt:

- **"Tidig" språkinlärning**, i förskolan och primärskolan,
- **innehålls- och språkintegrerat lärande** (att läsa andra ämnen på främmande språk),
- **flerspråkig förståelse** (mellan personer som talar olika språk),
- **kvalitet** i program och material för språkinlärning, samt
- **informationsutbyte**.

6.2 Europeiska kvalitetsutmärkelsen för nyskapande initiativ inom språkundervisning och språkinlärning

Syftet med **Europeiska kvalitetsutmärkelsen**^{xiv} är att främja intresset för språkstudier genom att lyfta fram innovativa projekt inom språkinlärning på alla utbildningsnivåer, från förskola till vuxenutbildning. De första utmärkelserna delades ut 1998, som var pilotåret för verksamheten. Efter den framgången var alla deltagande länder överens om att kvalitetsutmärkelsen skulle utvecklas och bli ett fast inslag.

Kvalitetsutmärkelsen samordnas av Europeiska kommissionen men administreras på ett decentraliserat sätt av medlemsstaterna och även Norge och Island. Utmärkelsen tilldelas av juryer i varje medlemsstat i enlighet med kriterier som man kommit överens om på europeisk nivå samt ytterligare nationella kriterier. Den kan ges till alla initiativ inom språkundervisning och språkinlärning, oavsett vilken typ av organisation som ansvarar för det. De som tilldelats utmärkelsen får använda den och den därtill hörande logotypen i sina lokaler och sitt reklammaterial.

6.3 Tidig språkinlärning

Möjligheterna att skapa ett Europa med flerspråkiga medborgare kommer att öka avsevärt om dessa medborgare får tillgång till språkinlärning i primärskolan eller tidigare. I september 1997 hölls i Luxemburg en konferens med titeln "**Early Learning and After**" för sakkunniga och beslutsfattare. Efter konferensen antog EU:s utbildningsministrar en resolution (98/C/1) i vilken medlemsstaterna uppmanades att främja tidig språkundervisning samt samarbete mellan skolor som tillhandahåller sådan undervisning.

Kommissionen har bekostat en publikation med titeln "**Foreign languages in primary and pre-school education: contexts and outcomes**"^{xv}. Den finns på engelska, franska och tyska och bygger på en analys av befintliga projekt samt anger förutsättningarna för lyckad tidig språkinlärning. Publikationen vänder sig främst till dem som ansvarar för politik, tillhandahållande och praxis vad gäller

främmande språk i förskolan och på primärskolenivå..

6.4 Innehålls- och språkintegrerad inlärning

Ett utmärkt sätt att göra framsteg i främmande språk är att använda språket i ett syfte, så att språket blir ett medel snarare än ett mål i sig. Innehålls- och språkintegrerad inlärning (**CLIL**) innebär undervisning i och inlärning av ett ämne (exempelvis geografi eller naturkunskap) på ett främmande språk.

Kommissionen har bidragit till utvecklingen av ett nätverk med namnet **Euroclac** för yrkesverksamma, forskare, lärarutbildare och andra som är intresserade av inlärning av andra skolämnen på ett främmande språk. Nätverket framställer regelbundet nyhetsbrev och har en Internet-plats (<http://www.euroclac.net>), där det bland annat finns en läromedelsbank, ett evenemangskalendarium och ett diskussionsforum för lärare och språkassistenter.

6.5 Flerspråkig förståelse

Det är vanligtvis mycket lättare att förstå ett främmande språk än att tala det flytande. Detta gäller särskilt språk som är närbesläktade, till exempel nederländska och tyska eller italienska och spanska. Kommunikationen i Europa kan förbättras avsevärt om fler personer kan lära sig att förstå varandras språk, så att de som deltar i flerspråkig konversation eller brevväxling kan tala eller skriva på sitt eget språk och fortfarande bli förstådda i stort. Obehindrad förståelse brukar också vara ett steg mot obehindrat tal.

År 1997 hölls ett seminarium i Bryssel om flerspråkig förståelse, anordnat av Europeiska kommissionen^{xvi}. Kommissionen har stött inrättandet av en webbplats för utveckling och utbyte av information på detta område (<http://crim.inalco.fr/recomu/>) Syftet med flerspråkig förståelse är att göra det möjligt för så många européer som möjligt att förstå varandra och att fungera tillsammans alltmedan de kommunicerar på sina egna språk, vilket är en realistisk möjlighet i en Europeisk union med en sådan rikedom av språk.

6.6 Kvalitetsindikatorer och kvalitetssystem

En **kvalitetsvägledning** har utarbetats för

utvärdering och utformning av program och material för språkundervisning och språkinläring. Syftet med handledningen är att i högre grad uppmärksamma kvalitet som begrepp i förhållande till modern språkundervisning och språkinläring. Handledningen ska fungera som referens eller idékälla för personer som utformar läromedel och program, för lärare och utbildare, förlag, beslutsfattare om kurser osv. och hjälpa lärarutbildare och projektansvariga att utforma och bedöma kurser, se över läromedel och kursmaterial osv. Handledningen publiceras i form av en cd-rom-skiva, och är ett verktyg både för dem som utarbetar metoder och läromedel och för dem som använder dem^{xvii}.

6.7 Informationsutbyte

Kommissionen ger bidrag till utvecklingen av **Lingu@netEuropa**, som är ett virtuellt resurscentrum för språkundervisning och språkinläring. Centrumet utvecklas av ett konsortium bestående av företrädare för tio länder.^{xviii}

Lingu@netEuropa kommer att tillhandahålla intressant innehåll, främst för lärare, utbildare, beslutsfattare och personer som sprider goda lösningar, och i ett senare skede för språkinlärare i allmänhet. Innehållet kommer att omfatta information om och länkar till kvalitetssäkrade online-resurser från Europa och andra delar av världen. Centrumet ska erbjuda tillgång till en enastående samling av resurser, från autentiskt undervisningsmaterial och uppgifter om konferenser och evenemang till dokument om politiska åtgärder och planering samt bibliografier över forskning.

Resurscentrumet kommer att finnas på flera språk, till en början sex (nederländska, engelska, franska, tyska, italienska och spanska). Man håller på att utveckla ett tillgängligt gemensamt gränssnitt samt länkar till andra webbplatser av intresse. Kvalitetssäkringen kommer att tas upp både via råd från sakkunniga och användarnas medverkan.

6.8 Webbplats

Kommissionens webbplats "Språkinläring" finns på unionens elva officiella språk på adressen <http://europa.eu.int/comm/education/language/index.html>. Där finns

- nyttig information om de språk som talas i Europeiska unionen,
- råd om språkinläring i EU,
- uppgifter om de många EU-insatserna för att främja språkinläring, särskilt de insatser som administreras av generaldirektoratet för utbildning och kultur.

Bland annat finns följande användbara dokument som kan läsas eller laddas ner:

- Kompendier över Lingua-projekt
- Handledning för språkassistenter inom Lingua, för assistenter och värdsolor
- Joint Educational Projects Handbook - Praktisk handledning för skolor som vill starta ett gemensamt utbildningsprojekt (språkprojekt i skolan)
- Översikt över yrkesinriktad språkverksamhet i Leonardo da Vinci-programmets första etapp.

-
- i <http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/lingua2.html>
- ii <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/comenius/index.html>
- iii <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/erasmus/home.html>
- iv <http://europa.eu.int/education/socrates/adult/home.html>
- v <http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/lingua2.html>
- vi Sokrates etapp 1: Lingua-område A; Sokrates etapp 2: Comenius Europeiska samarbetsprojekt för fortbildning av skolpersonal.
[http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/comenius.html#European co-operation projects between teacher](http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/comenius.html#European_co-operation_projects_between_teacher)
- vii Sokrates etapp 1: Lingua-område B; Sokrates etapp 2: Comenius Individuella stipendier för fortbildning.
<http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/comenius.html#individual>
- viii Sokrates etapp 1: Lingua-område C; Sokrates etapp 2: Comenius språkassistenter.
<http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/comenius.html#assistantships>
- ix Sokrates etapp 1: Lingua-område D; Sokrates etapp 2: Lingua-område 2.
[http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/lingua2.html#Lingua action](http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/lingua2.html#Lingua_action)
- x Sokrates etapp 1: Lingua-område E; Sokrates etapp 2: Comenius språkprojekt.
<http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/comenius.html#Action1>
- xi <http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/leonardo1.html>
- xii <http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/leonardo2.html>
- xiii <http://europa.eu.int/comm/education/langmin.html>
- xiv <http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/label.html>
- xv Blondin, 1998. [Foreign Languages in Primary and Pre-School Education](#), översikt över aktuell forskning i Europeiska unionen. Centre for Information on Language and Research, London, 1998. ISBN 1 902031 22 9
- xvi En sammanfattning som vänder sig till den akademiska läsarkretsen kan rekvireras från *Centre de Recherche en Ingénierie Multilingue* in Paris, 2 rue de Lille, F-75343 PARIS (e-post: crim@inalco.fr).
- xvii Information om handledningen finns på

<http://europa.eu.int/comm/education/languages/lang/teaching.html>

xviii En prototyp är redan tillgänglig på <http://www.linguanet-europa.org/y2/>